

GRYSDE

HET EENZAME WESTEN

Zilverlingen aan zee

Wouter Hillaert

Gezien op 16 januari 2025

Op locatie in SEAFRONT, Zeebrugge

Mocht ik het Vlaamse theater opnieuw mogen uitvinden, zouden er meer producties te zien zijn zoals die van Het Eenzame Westen. Neem 'GRYSDE', een locatievoorstelling van Tom Ternest over vergrijzing aan de kust. Opnieuw presenteert het West-Vlaamse gezelschap een toegankelijk en toch sterk gestoffeerd toneelstuk over een heet maatschappelijk hangijzer, voor en door de lokale gemeenschap. Met zicht op zee.

22 JANUARI 2025

Er zijn van die thema's die ineens bij meerdere makers de kop opsteken. De commercialisering van de ouderenzorg is vandaag duidelijk zo'n onderwerp dat de geesten beroert. Na ['Stereo Denta Plastique'](#) van Theater Antigone en ['Rustoord'](#) van Martha Balthazar, Jana De Kockere, Barbara T'Jonck en Mats Vandroogenbroeck, duikt ook Tom Ternest nu in de kwestie van het kapitaal dat vergaard wordt met de vergrijzing. Ook hij vertrok van documentair onderzoek en een reeks interviews. Zijn uitkomst verschilt evenwel van de licht absurde sketches bij Antigone of het *verbatim* theater van 'Rustoord'. Ternest verkiest het procedé dat Het Eenzame Westen al met succes toepaste in 'Zwins' (over de teloorgang van het kleine boerenbedrijf) en 'SUKR' (over arbeidsmigratie in de bouw): hij schreef een nieuw stuk in dialect, met herkenbare figuren die samen alle kanten van de kwestie belichamen.

Centraal in 'GRYSDE' staat Connicare: een commerciële voorziening voor kapitaalkrachtige 'zilverlingen' die hun oude dag willen slijten aan zee. Op een groot scherm zie je ze allemaal voor hun touchscreen-met-camera zitten: goedge oudjes (gespeeld door gewone Zeebruggenaren) die in hun eenzaam kamertje apart aan fitness doen of een mechanische 'zorgpoes' strelen. Het zijn vormen van bezigheidstherapie waarvoor ze extra geld hebben opgehoest binnen hun 'abonnement'. We zien virtueel sociaal contact aan de lopende euro.

Aan de andere kant van het scherm, op scène, worden deze senioren aangevuurd door manager Hans, gespeeld door Ternest zelf. Zo vlot zijn babbel,

zo gehaaid zijn plan. 'Dit is de laatste generatie met geld, daar moeten we alles uithalen!' Er gaapt een kloof zo diep als het Kanaal tussen wat hij zijn zilverlingen voorspiegelt en hoe hij echt naar ze kijkt: als naar onnozele strekezeltjes. Hans belichaamt de hogere immobiliënlobby, die konkelfoest met de eerste schepen van de kustgemeente om het stedelijk zwembad om te bouwen tot zijn gedroomde luxeresort. Ternest speelt zijn personage als een doorrazende hansworst met de gratie van een circusdirecteur, in karakteristiek West-Vlaams. Tegelijk herken je er toch nog een mens met een eigen geschiedenis in.

Ook tussen de bewoners volgen we twee genuanceerde figuren die tegelijk herkenbare types vertegenwoordigen. Grégoire is een welgestelde ondernemer op rust die doorkrijgt dat geld en eigengereidheid nog weinig betekenen als je vrouw terminaal ziek is, je kinderen niet meer langskomen en er verder niemand meer overblijft om tegen te babbelen. Wat heb je dan aan je prachtige maritieme uitzicht? Warre Borgmans zo pront zien strijden met de oude dag is een plezier om naar te kijken. Zijn Antwerpse tongval past hem als trots bij een rasechte sinjaar.

Zijn tegenbeeld is Stella (Inge Schailleë), een vrijgevochten maar dementerende kunstenares die dan maar verplant wordt naar één van de studiootjes die Connicare willens nillens openstelt voor OCMW-kanten, om te voldoen aan de verplichte 10% sociale huisvesting. Net als 'Knokke Off' bekijkt 'GRYSDE' het kustleven door een klassebril. Terwijl klanten als Grégoire worden opgevreeën, wordt een geval als Stella louter gedoogd. Ouderdom haalt mensen op gelijke wijze in, maar maakt ze daarom nog niet gelijkwaardig.

De locatie van de voorstelling zegt alles over die commerciële façadepolitiek. In voormalig visrestaurant Seabone op de Seafront-site in Zeebrugge komen we in een half gestripte bouwwerf te zitten. Achter de ramen flonkeren de lichtjes van de haven, binnen overheerst naakt beton in twee niveaus. Halfweg de trap ziet het hoofdkwartier van Connicare eruit als het panopticum van een gevangenis. Hans kan alles en iedereen observeren, maar ziet vooral besparingskansen en investeringsmogelijkheden. Zijn 'zilverlingen' zijn pure centen.

Binnen die meerlagige context van deconstructie zet 'GRYSDE' net terug in op klassieke narratieve fictie. Gestaag *bouwt* de voorstelling haar verhaal en haar verbeelding op als in een serie: Ternests tekst zet tegelijk meerdere verhaallijnen uit en laat zijn scèneverloop telkens shiften van de ene naar de andere. Af en toe zou je willen dat er zelfs nog wat sneller geschakeld wordt, wanneer de wisselwerking tussen de spelers nog niet helemaal swingt. Ook lossen alle plotlijnen uiteindelijk abrupt op in een wat haastig slot.

Maar over het geheel bekeken biedt 'GRYSDE' precies het soort vloeiende drama waar een breed publiek naar snakt. Het gebeurt overigens zonder enige toegift of nostalgie. Zo dient de video-app waarmee Connicare communiceert met zijn zilverlingen, als dankbare tool om live theater vlot af te wisselen met opgenomen video en acteurs. Die wisselwerking verruimt tegelijk het thematische bereik van de voorstelling, tot en met plastische chirurgie tegen veroudering. 'Iedereen wil wel oud worden', schampert manager Hans ergens, 'maar niemand wil het zijn'.

De centrale analyse van Het Eenzame Westen is helder: als we de zorg voor onze ouderen overlaten aan winstjagers, moeten we niet verrast zijn dat er vooral veel verloren gaat: zorg, respect, contact, elementaire menselijkheid. Dan vervelt de zorgsector tot een vastgoedindustrie. Niemand maakt dat pijnlijker voelbaar

dan Mimi (Billie Tcheke), de jonge verpleegster van kleur die meer en meer gefrustreerd raakt over hoe weinig tijd en aandacht ze nog *mag* geven aan haar dierbare bewoners. Uiteindelijk zal ze gedesillusioneerd ontslag nemen. Het goede gaat terwijl de zorg verschaalt.

Vrolijk word je er niet van, maar Het Eenzame Westen bezit net de kunst om ons vrolijk te verontrusten. Met zijn ongekunstelde spelplezier, zijn geniepige knipogen en zijn verbeeldingsvolle omgang met de karikatuur geeft 'GRYSDE' kleur aan de vergrijzing. Allen naar zee!